

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Фонд Східна Європа

Міжнародна практика фінансування статутної діяльності політичних партій (досвід країн Європейського Союзу та США)

Інформаційна довідка, підготовлена Європейським
інформаційно-дослідницьким центром на запит
народного депутата України

Європейський інформаційно-дослідницький центр створено з метою надання народним депутатам України інформації, яка може бути використана ними у законотворчій діяльності. Діяльність Європейського інформаційно-дослідницького центру здійснюється в рамках програми USAID "Рада: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво", що виконується Фондом "Східна Європа". Більше про центр на сайті <http://euinfocenter.rada.gov.ua/>

Блок 1. Контроль за фінансуванням та звітністю

1.1. Державні органи, які здійснюють контроль за витрачанням бюджетних коштів політичними партіями.

Контроль за фінансуванням та витрачанням коштів політичними партіями поділяється на **внутрішній** (запровадження у партіях органу внутрішнього фінансового контролю) та **зовнішній**.

У країнах Європейського Союзу відсутній єдиний підхід щодо визначення органів зовнішнього контролю. У ряді країн відповідними повноваженнями наділено **орган аудиту публічних фінансів** (аналог Рахункової палати в Україні). До переліку таких країн входять, зокрема, Австрія, Бельгія, Болгарія, Нідерланди, Угорщина.

В інших країнах (Литва, Польща) повноваженнями щодо здійснення контролю наділено **виборчі комісії**. У деяких країнах контроль за фінансуванням та витрачанням коштів здійснюють спеціалізовані **антикорупційні органи** (наприклад Бюро з питань запобігання і протидії корупції в Латвії) або **спеціально уповноважені органи у сфері контролю за фінансуванням політики** (наприклад у Франції – Комісія з виборчої звітності та політичного фінансування).¹

Контроль за витрачанням **бюджетних коштів** у більшості країн здійснюється вказаними органами зовнішнього контролю.

Країна	Контроль за фінансуванням партій	
	Внутрішній контроль	Зовнішній контроль
Болгарія	Порядок здійснення внутрішнього контролю в партіях законодавством Болгарії не врегульовано ²	Національне аудиторське бюро ³
Велика Британія	Скарбники (реєструються Виборчою комісією)	Виборча комісія (має право отримувати за запитом необхідну фінансову документацію та розглядати скарги щодо порушень у сфері фінансування партій) ⁴
Іспанія	Орган внутрішньопартійного фінансового контролю (законодавство передбачає запровадження у партіях органу внутрішнього фінансового контролю)	Аудиторський Суд, Аудиторські установи автономних провінцій Іспанії ⁵
Італія	Порядок здійснення внутрішнього контролю в партіях законодавством Італії не врегульовано	Комісія щодо контролю прозорості фінансування політичних партій (перевіряє пропорційність витрат та доходів партій) ^{6,7}
Латвія	Внутрішньопартійний орган, відповідальний за фінансовий аудит партії (статуту політичних партій визначають структуру, процедуру формування, компетенцію, строк повноважень органу) ⁸	Бюро з питань запобігання і боротьби з корупцією. (наділене правом проводити перевірку звітів; здійснювати досудове слідство тощо) ⁹
Литва	Статуту політичних партій повинні самі визначати порядок контролю за використанням фінансів політичної партії ¹⁰	Центральна виборча комісія, Державна податкова інспекція
	Порядок здійснення внутрішнього	Комісія з нагляду за політичними партіями ¹²

¹ Матеріали круглого столу «Державне фінансування політичних партій» / Київ, 2015 р.

² Закон за политическите партии — <http://www.lex.bg/laws/ldoc/2135501352>

³ Сметна палата на Република България — <http://www.bulnao.government.bg/>

⁴ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

⁵ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

⁶ LEGGE 21 febbraio 2014, n. 13 — <http://www.lexitalia.it/p/2014/2014-13.htm>

⁷ Commissione di garanzia degli statuti e per la trasparenza e il controllo dei rendiconti dei partiti politici — <http://www.parlamento.it/1057>

⁸ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

⁹ Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs — <https://www.knab.gov.lv/lv/>

¹⁰ Politinių partijų — https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8624542DCE85/TAIS_462259

Естонія	контролю в партіях законодавством не врегульовано . Якщо партія отримує державне фінансування, внутрішній фінансовий контроль забезпечується незалежним аудитором , висновок якого додається до фінансового звіту партії. ¹¹	
Німеччина	Незалежний аудитор (висновок аудитора додається до фінансового звіту партії) ¹³	Голова Бундестагу ¹⁴
Польща	Аудитори (призначаються Державною виборчою комісією)	Державна виборча комісія (перевіряє повноту і достовірність відомостей, відображених у звітах партії) ¹⁵
Румунія	Порядок здійснення внутрішнього контролю в партіях законодавством Румунії не врегульовано	Виборче управління (уповноважене перевіряти дотримання положень про фінансування партій) Рахункова палата (контроль за коштами, виділеними із державного бюджету) ¹⁶
Словаччина	Аудитори (призначаються Словацькою палатою аудиторів)	Державна комісія з виборів і контролю за фінансуванням політичних партій (проводить перевірку партійної звітності) Міністерство фінансів (здійснює контроль за дотриманням партіями вимог законодавства, яке визначає умови використання бюджетних коштів партіями) ¹⁷
Словенія	Внутрішньопартійний орган або особа (партії повинні передбачати у своїх статутах створення органу або визначення однієї особи, що відповідатиме за здійснення партією фінансових операцій) ¹⁸	Аудиторський Суд (перевірка фінансових звітів партій носить формальний характер – Суд перевіряє правильність складання звітів, а не достовірність відображеної у них інформації) ¹⁹ Міністерство фінансів
США	Аудитори (здійснюють внутрішньопартійний контроль за фінансуванням партій)	Федеральна виборча комісія ²⁰
Франція	Аудитори (перевіряють дотримання положень законодавства Франції при складанні річного фінансового звіту партії, а також при здійсненні внесків на користь партії) ²¹	Комісія з виборчої звітності та політичного фінансування (перевіряє дотримання партіями зобов'язань щодо фінансування та ведення звітності, готує за результатами перевірки перелік партій, які мають бути позбавлені державного фінансування у наступному фінансовому році) ²²
Швеція	Аудитори (призначаються самими партіями)	Законодавство не передбачає існування спеціалізованого органу , який би контролював фінансування партій

¹² International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/99/55>

¹³ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

¹⁴ Gesetz über die politischen Parteien (Parteiengesetz) — https://www.gesetze-im-internet.de/partg/_30.html

¹⁵ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/92/55>

¹⁶ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

¹⁷ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/252/55>

¹⁸ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

¹⁹ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/264/55>

²⁰ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

²¹ Federal Election Commission — <https://www.fec.gov/>

²² Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

²³ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/86/55>

1.2. Періодичність подання партіями фінансової звітності до контролюючих органів.

У досліджених країнах партії подають **річні фінансові звіти** за попередній календарний рік (Болгарія, Іспанія, Італія, Латвія, Литва, Німеччина, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, Франція).

У Великій Британії та Естонії передбачено подання **квартальних звітів**. Законодавство деяких країн не передбачає подання фінансових звітів партій до органів зовнішнього фінансового контролю (Швейцарія), або ж передбачає подання звітів лише тими партіями, які отримали державне фінансування (Нідерланди).

Країна	Періодичність подання фінансової звітності
Болгарія	Партії щорічно подають фінансовий звіт за попередній календарний рік до 31 березня. Національне аудиторське бюро публікує фінансові звіти партій на своєму сайті до 15 квітня ²³
Велика Британія	1. Звіт про внески на користь партії подається щотижнево у період виборчого процесу та щоквартально у міжвиборчий період ²⁴ 2. Партії щорічно подають фінансовий звіт за попередній календарний рік 3. Партії, чий доходи або витрати протягом звітного року склали 25 000 £, зобов'язані щорічно подавати до Виборчої комісії Баланс рахунків . ²⁵
Іспанія	Партії готують щорічний фінансовий звіт , який повинен містити інформацію про стан активів, надходження; витрати; отримані позики та кредити; здійснені інвестиції та ін.
Італія	Партії щорічно подають фінансовий звіт за попередній календарний рік. Звіти повинні бути опубліковані на сайтах партій не пізніше 15 липня року, наступного за звітним ²⁶
Латвія	Партії щорічно подають фінансовий звіт за попередній календарний рік до 31 березня ²⁷
Литва	Партії щорічно подають фінансовий звіт (Центральна виборча комісія); декларацію про доходи та витрати (Державна податкова інспекція) за попередній календарний рік до 15 березня. До фінансового звіту додається звіт про використання бюджетних коштів .
Естонія	Партії наприкінці кожного фінансового року на підставі даних бухгалтерського обліку повинні готувати щоквартальні (подаються до 10 числа місяця, наступного за кварталом) та щорічні звіти про фінансову діяльність (до 30 червня). Партії, які отримують фінансування з державного бюджету, зобов'язані пройти незалежний аудит, за результатами якого складається висновок, що додається до річного фінансового звіту ²⁸
Німеччина	Партії щорічно готують фінансовий звіт , який включає річний баланс, річний звіт про доходи і витрати, додаткову інформацію. Відповідальність за звіт несе Виконавчий комітет партії . Президент Бундестагу кожні два роки звітує перед Бундестагом про партійні фінанси та щороку видає короткі порівняльні річні звіти про доходи та видатки партій ²⁹
Польща	1. Партії щорічно подають фінансовий звіт за попередній календарний рік ³⁰ 2. Звіт про субвенцію, одержану з Державного бюджету, та використання коштів подається до Виборчої комісії не пізніше 31 березня року, наступного за звітним 3. Звіт про джерела внесків до Виборчого фонду партії та про використання коштів подається до Виборчої комісії не пізніше 31 березня року, наступного за звітним 4. Згідно із законодавством про оподаткування, партії повинні щорічно подавати відповідному органу податкової служби річну податкову декларацію ³¹
Румунія	Партії щорічно подають фінансовий звіт за попередній календарний рік до 30 квітня.
Словаччина	Партії щорічно подають фінансовий звіт за попередній календарний рік до 30 квітня

²³ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/62/55>

²⁴ Campaign Finance: United Kingdom — <https://www.loc.gov/law/help/campaign-finance/uk.php>

²⁵ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

²⁶ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/41/55>

²⁷ Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums — <https://likumi.lv/doc.php?id=36189>

²⁸ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/99/55>

²⁹ Gesetz über die politischen Parteien (Parteiengesetz) — https://www.gesetze-im-internet.de/partg/_23.html

³⁰ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/242/55>

³¹ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

Словенія	Партії щорічно подають фінансовий звіт за попередній календарний рік до 31 березня. Перед поданням звіту до парламенту він перевіряється <i>Аудиторським Судом</i> , якому звіт надається не пізніше 28 лютого року, наступного за звітним.
США	Партії щорічно подають фінансовий звіт за попередній календарний рік до 31 січня.
Угорщина	Партії щорічно подають фінансовий звіт за попередній календарний рік. Фінансові звіти повинні бути опубліковані в Офіційному віснику та на сайті партії до 30 квітня року ³²
Франція	Партії щорічно подають фінансовий звіт за попередній календарний рік не пізніше червня року, наступного за звітним. Звіт має засвідчуватись <i>висновками двох аудиторів</i> .

1.3. Юридична відповідальність за порушення порядку фінансування політичних партій та подання звітності.

У ряді європейських країн за порушення порядку фінансування політичних партій передбачено адміністративну та кримінальну відповідальність.

Адміністративна відповідальність передбачена за такі правопорушення:

- несвоєчасне подання щорічного фінансового звіту;
- подання неповних відомостей у фінансовій звітності;
- подання недостовірної інформації про внески;
- отримання внесків понад встановлену межу або із заборонених джерел.

Кримінальна відповідальність передбачена за недостовірність фінансових звітів (*Велика Британія*), порушення використання бюджетних коштів (*Іспанія*), підробку фінансових документів (*Латвія*).

Країна	Відповідальність за порушення	
	Адміністративна відповідальність	Кримінальна відповідальність
Болгарія	За порушення законодавства у сфері фінансування партій передбачено адміністративну відповідальність, наприклад: <ul style="list-style-type: none"> • штраф у розмірі від 300 до 1000 BGN • штраф від 1000 до 3000 BGN, якщо порушення повториться • штраф від 5000 до 10000 BGN, якщо партія невчасно подає фінансовий звіт 	—
Велика Британія	Суб'єктами відповідальності за порушення встановленого порядку здійснення діяльності партій, обліку, звітності, надходження та витрачання партійних коштів є скарбники партій . За порушення законодавства у сфері фінансування партій передбачено адміністративну відповідальність, наприклад: <ul style="list-style-type: none"> • штраф до 5000 £, якщо партії порушили строки подання фінансової звітності; • у випадку отримання партією внесків із заборонених джерел відповідні кошти можуть бути направлені в бюджет держави. 	За подання недостовірних фінансових звітів, неподання фінансових звітів передбачено покарання у вигляді позбавлення волі до 1 року .
Іспанія	За порушення законодавства у сфері фінансування партій передбачено адміністративну відповідальність, наприклад: <ul style="list-style-type: none"> • порушення обліку коштів, ведення звітності та використання бюджетних коштів може тягти відповідальність у вигляді штрафу у розмірі від 180 до 1800 €; • неподання або подання недостовірного 	<ul style="list-style-type: none"> • За порушення обліку коштів, ведення звітності тощо передбачена кримінальна відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від 6 місяців до 3 років; • Якщо кошти було використано особою для власного збагачення,

³² International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/126/55>

	фінансового звіту партією може спричинити втрату партією права на державне фінансування.	передбачено покарання у вигляді позбавлення волі від 3 до 8 років . ³³
Італія	За порушення законодавства у сфері фінансування партій передбачено адміністративну відповідальність (<i>штрафи</i>)	—
Латвія	Адміністративна відповідальність передбачена за такі правопорушення: <i>несвоєчасне подання щорічного фінансового звіту; подання неповних відомостей у фінансовій звітності; подання до Бюро недостовірної інформації про внески; отримання внесків понад встановлену межу або із заборонених джерел</i> тощо.	За підробку фінансових документів, порушення правил звітності винній особі може бути призначене покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 2 до 4 років . ³⁴
Литва	За порушення законодавства у сфері фінансування партій передбачено адміністративну відповідальність (<i>штрафи</i>)	—
Естонія	За порушення встановленої законом процедури обліку внесків, розкриття інформації про внески, оприлюднення фінансової звітності передбачено адміністративну відповідальність у вигляді штрафу до 1154 € для фізичних осіб; 3205 € для юридичних осіб	За порушення встановлених законом обмежень щодо діяльності політичних партій та фінансування партій передбачена кримінальна відповідальність ³⁵
Норвегія	Єдиною санкцією за порушення у сфері фінансування партій, згідно із Законом «Про політичні партії», є припинення державного фінансування	За окремі правопорушення (<i>порушення правил звітності, корупційні дії</i>) законодавством передбачено кримінальну відповідальність у вигляді позбавлення волі строком від 1 до 10 років (за вчинення тяжких корупційних злочинів) ³⁶
Польща	За порушення законодавства у сфері фінансування партій передбачено адміністративну відповідальність (<i>штраф, втрата державного фінансування</i>) ³⁷	—
Румунія	За порушення законодавства у сфері фінансування партій передбачено адміністративну відповідальність: <ul style="list-style-type: none"> штраф від 10 000 RON (2 185€) до 100 000 RON (21 850€)³⁸ можлива втрата державного фінансування 	—
Словаччина	За неподання партією фінансових звітів; подання звітів, що містять недостовірні дані, передбачено адміністративну відповідальність: <ul style="list-style-type: none"> штраф до 100 000 крон (3 300 €) невиправлення у встановлений строк партією інформації, наданої у звіті, може спричинити припинення державного фінансування 	—
Угорщина	За порушення законодавства у сфері фінансування партій передбачено адміністративну відповідальність (<i>штрафи, конфіскація, втрата державного фінансування</i>). ³⁹	—
Франція	За порушення законодавства у сфері фінансування партій передбачено адміністративну відповідальність, наприклад: <ul style="list-style-type: none"> штраф у розмірі 3 750 €, якщо особи, які здійснили заборонені внески, а також посадові особи партій, винні в отриманні таких внесків; 	Посадові особи партій, винні в отриманні незаконних внесків, несуть кримінальну відповідальність у вигляді позбавлення волі строком до 1 року .

³³ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

³⁴ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

³⁵ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

³⁶ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

³⁷ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

³⁸ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/252/55>

³⁹ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/126/55>

	<ul style="list-style-type: none"> неподання або подання недостовірного фінансового звіту партією може спричинити втрату партією права на державне фінансування 	
Швейцарія	За порушення законодавства у сфері фінансування партій передбачено адміністративну відповідальність на рівні кантонів ⁴⁰	—

1.4. Чи встановлена законодавством нижня межа, до якої внески на підтримку партії не відображаються у фінансовій звітності політичних партій?

Законодавством деяких європейських країн передбачено **розкриття у фінансових звітах інформації про донорів**, які протягом року здійснили на користь партії внески понад визначений законом розмір. Наприклад, у *Бельгії* партії розкривають інформацію про донорів, які протягом року здійснили внески на суму понад 125 €, в *Греції* — на суму понад 600 €, в *Італії* — на суму понад 5 000 € та ін. Аналогічні вимоги передбачено законодавством ряду інших країн, зокрема *Данії, Ірландії, Ісландії, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Румунії, Словаччини, Словенії, Угорщини, Фінляндії*.

У ряді країн Європейського Союзу **розкривається інформація про всіх донорів**, незалежно від величини здійснених ними внесків на підтримку партій (*Естонія, Іспанія, Латвія, Литва, Македонія, Португалія, Сербія, Франція*).⁴¹

Країна	Інформація про донора, яка повинна відобразитись у звіті ⁴²
Бельгія	Інформація про донора повинна відобразитись у звіті, якщо сума внесків від донора перевищує 125 € .
Болгарія	<i>Розкривається інформація про всіх донорів.</i>
Греція	Інформація про донора повинна відобразитись у звіті, якщо сума внесків на користь партії від донора перевищує 600 € .
Данія	Інформація про донора повинна відобразитись у звіті, якщо сума внесків перевищує 20 000 крон (2 687 €) .
Іспанія	<i>Розкривається інформація про всіх донорів.</i>
Італія	Інформація про донора повинна відобразитись у звіті, якщо розмір внесків на користь партії від донора перевищує 5 000 € .
Ірландія	Інформація про донора повинна відобразитись у звіті, якщо сума внесків на підтримку партії перевищує 5 078 € .
Ісландія	Інформація про донора повинна відобразитись у звіті, якщо внески здійснено юридичною особою або сума внесків від фізичної особи перевищує 30 000 ісландських крон (242 €) .
Латвія	<i>Розкривається інформація про всіх донорів.</i>
Литва	<i>Розкривається інформація про всіх донорів.</i>
Естонія	<i>Розкривається інформація про всіх донорів.</i>
Нідерланди	Інформація про донора повинна відобразитись у звіті, якщо сума внесків від донора перевищує 4 500 € .
Німеччина	Інформація про донора повинна відобразитись у звіті, якщо сума внесків від донора перевищує 10 000 € .
Норвегія	Інформація про донора повинна відобразитись у звіті, якщо сума внесків на підтримку партії перевищує 30 000 крон (3 201 €) .
Польща	Інформація про донора повинна відобразитись у звіті, якщо сума внесків на користь партії від донора перевищує 1 мінімальну заробітну плату .
Румунія	Інформація про донора повинна відобразитись у звіті, якщо сума внесків від донора перевищує 10 мінімальних заробітних плат .

⁴⁰International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/76/55>

⁴¹Матеріали круглого столу «Державне фінансування політичних партій» / Київ, 2015 р.

⁴²International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int>

США	Інформація про донора повинна відобразатись у звіті, якщо сума внесків від донора перевищує 200 \$.
Угорщина	Інформація про донора повинна відобразатись у звіті, якщо сума внесків на підтримку партії від одного донора перевищує 500 000 форинтів (1 603€) .
Франція	<i>Розкривається інформація про всіх донорів.</i>
Фінляндія	Інформація про донора повинна відобразатись у звіті, якщо сума внесків від одного донора перевищує 1 500 € .

Блок 2. Внески на підтримку політичних партій

2.1. Обмеження максимальної суми обсягу річних внесків від однієї юридичної та фізичної особи на підтримку політичних партій

У більшості країн на законодавчому рівні заборонено здійснення внесків на користь партій **анонімними особами** (Нідерланди, Фінляндія, Швеція). У проаналізованих країнах також поширеними є заборони на здійснення внесків **юридичними особами** (Болгарія, Латвія, Польща, Португалія, Франція); **обмеження граничного розміру внесків**, що можуть бути здійснені на користь політичної партії протягом року.^{43,44}

Країна	Приватне фінансування		Регулювання
	Внески від фізичних осіб	Внески від юридичних осіб	
Болгарія	Граничний розмір внеску — 10 000 BGN на календарний рік (5 113 €)	Заборонено	Закон «Про політичні партії» ⁴⁵
Велика Британія	Граничний розмір внеску не встановлено. Проте право здійснювати внески розміром понад 200 £ (226 €) мають лише фізичні особи, включені до Реєстру виборців. Якщо розмір внеску є меншим за 200 £, його може здійснити будь-який суб'єкт. ⁴⁶	Граничний розмір внеску не встановлено	Закон «Про політичні партії, вибори та референдум» ⁴⁷
Іспанія	Граничний розмір внеску — 100 000 € (враховуються внески до виборчого фонду партії, здійснені у поточному році). Внесок фізичної особи до виборчого фонду партії не може перевищувати 6 000 € . ⁴⁸	Граничний розмір внеску — 100 000 € (враховуються внески до виборчого фонду партії, здійснені у поточному році). Внесок до виборчого фонду партії не може перевищувати 6 000 € .	Закон «Про фінансування політичних партій» ⁴⁹
Італія	Граничний розмір внеску не встановлено	Граничний розмір внеску не встановлено ⁵⁰	Закон «Про фінансування політичних партій» ⁵¹
Латвія	Граничний розмір внеску — 100 мінімальних зарплат (38 000 €) . Фізичні особи можуть вносити лише кошти, отримані протягом поточного календарного року або накопичені за останні два роки. 1 мінімальна заробітна плата=380 € ⁵²	Заборонено	Закон «Про фінансування політичної організації (партії)» ⁵³

⁴³ Підтримка належного урядування: проект протидії корупції в Україні — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

⁴⁴ Financing of political parties — <http://bit.ly/2krZmPr>

⁴⁵ Закон за политическите партии — <http://www.lex.bg/laws/ldoc/2135501352>

⁴⁶ Campaign Finance: United Kingdom — <https://www.loc.gov/law/help/campaign-finance/uk.php>

⁴⁷ Political Parties, Elections and Referendums Act 2000 — http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/41/pdfs/ukpga_20000041_en.pdf

⁴⁸ Підтримка належного урядування: проект протидії корупції в Україні — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

⁴⁹ Ley Orgánica 8/2007, de 4 de julio, sobre financiación de los partidos políticos — <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2007-13022>

⁵⁰ <http://www.idea.int/data-tools/country-view/41/55>

⁵¹ Contributo dello Stato al finanziamento dei partiti politici — <http://legislature.camera.it/dati/leg06/lavori/schedela/trovaschedacamera.asp?pdI=2860>

⁵² Станом на 01.07.2017

Литва	1. Заборонені внески від фізичних осіб. 2. Кожен громадянин Литви може віддати 1% від свого прибуткового податку партії, якій довіряє. 3. Фізичні особи можуть жертвувати на виборчу кампанію партії . Розмір внеску не повинен перевищувати 10 середньомісячних зарплат за 4 квартал попереднього року. ⁵⁴	Заборонено ⁵⁵	Закон «Про політичні партії» ⁵⁶ ; Закон «Про контроль за фінансуванням політичних кампаній» ⁵⁷
Німеччина	Граничний розмір внеску не встановлено. Анонімними внески можуть бути до 500 € . Забороняються грошові пожертвування готівкою у розмірі більше, ніж 1 000 € . ⁵⁸ Якщо загальна вартість внесків перевищує 10 000 € у рік, у звітах зазначається інформація про донора. Про пожертви понад 50 000 € повинен бути повідомлений Голова Бундестагу.	Граничний розмір внеску не встановлено. Якщо загальна вартість внесків перевищує 10 000 € на рік, у звітах зазначається інформація про донора. Про пожертви понад 50 000 € повинен бути повідомлений Голова Бундестагу.	Закон «Про політичні партії» ⁵⁹
Польща	Граничний розмір внеску — 15 мінімальних зарплат на календарний рік (7 005 €). 1 мінімальна зарплата = 467 € ⁶⁰	Заборонено	Закон «Про політичні партії» ⁶¹
Португалія	Граничний розмір внеску — 25 мінімальних зарплатних плат (16 225 €) на календарний рік. 1 мінімальна зарплата = 649 € ⁶²	Заборонено	Закон «Про фінансування політичних партій та виборчих кампаній» ⁶³
Румунія	Граничний розмір внеску — 200 мінімальних зарплат на календарний рік (63 600 €). 1 мінімальна зарплата = 318 €	Граничний розмір внеску — 500 мінімальних зарплат на рік (159 000 €). 1 мінімальна зарплата = 318 €	Закон «Про фінансування політичних партій і виборчих кампаній» ⁶⁴
Словаччина	Граничний розмір внеску не встановлено. Список фізичних осіб, які надали внески, повинен бути	Граничний розмір внеску не встановлено. Список юридичних осіб, які надали внески, повинен бути	Закон «Про політичні партії» ⁶⁵

⁵³ Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums — <https://likumi.lv/doc.php?id=36189>

⁵⁴ Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės — <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CF812DA6E814/gVaWCGdpob>

⁵⁵ Европейский опыт финансирования политических партий — <http://ukraine.fnst.org/sites/default/files/uploads/2016/08/01/140903kievppfunding.pdf>

⁵⁶ Politinių partijų — https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8624542DCE85/TAIS_462259

⁵⁷ Partijų ir kampanijų finansavimo kontrole — <http://www.vrk.lt/politiniu-partiju-ir-politiniu-kampaniju-finansavimo-kontrolė>

⁵⁸ Gesetz über die politischen Parteien (Parteiengesetz) — http://www.gesetze-im-internet.de/partg/_25.html

⁵⁹ Gesetz über die politischen Parteien (Parteiengesetz) — https://www.bundestag.de/blob/189336/c8a22a376ea9165443a477101f2352dd/pg_pdf-data.pdf

⁶⁰ Станом на 2017 рік

⁶¹ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 kwietnia 2017 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o partiach politycznych — <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20170000876>

⁶² Станом на 01.07.2017

⁶³ Law on the Financing of Political Parties and Election Campaigns — http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=747&tabela=leis

⁶⁴ Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale — <http://www.roaep.ro/legislatie/wp-content/uploads/2015/06/Legea-334-din-2006-republicata-in-data-de-23-iunie-2015.pdf>

⁶⁵ Zákon o politických stranách a politických hnutiach — <http://www.epi.sk/zz/2005-85>

	опублікований на сайті партії не пізніше, ніж через 30 днів після закінчення кварталу. Вказується ім'я, прізвище, місце проживання особи.	опублікований на сайті партії не пізніше, ніж через 30 днів після закінчення кварталу.	
США	<i>Граничні розміри внесків коригуються в кожному виборчому циклі з урахуванням змін індексу споживчих цін. Інформацію про це публікує Федеральна виборча комісія⁶⁶</i>		Закон «Про федеральні виборчі кампанії»
	Граничні розміри внеску: <ul style="list-style-type: none"> • 2 700 \$ на період виборів, якщо кошти вносяться до кандидатського комітету • 10 000 \$ на календарний рік, якщо кошти вносяться до місцевого партійного комітету • 33 900 \$ на календарний рік, якщо кошти вносяться до національного партійного комітету 	Внески здійснюються через окремі фонди ⁶⁷ — Комітети політичних дій. <ul style="list-style-type: none"> • 15 000 \$ на календарний рік для Комітетів політичних дій (<i>multicandidate</i>) • 33 900 \$ на календарний рік для Комітетів політичних дій (<i>not multicandidate</i>) 	
Угорщина	Граничний розмір внеску не встановлено. Якщо внесок перевищує 500 000 HUF (1613 €) за один рік, він повинен бути вказаний у фінансовій звітності партії із зазначенням точної суми внеску.	Граничний розмір внеску не встановлено. Якщо внесок перевищує 500 000 HUF за один рік, він повинен бути вказаний у фінансовій звітності партії із зазначенням суми внеску.	Закон «Про фінансування та управління партією» ⁶⁸
Хорватія	Граничний розмір внеску — 30 000 HRK (4005 €) на календарний рік. ⁶⁹	Граничний розмір внеску — 200 000 HRK (26701 €) на рік.	Закон «Про фінансування політичної діяльності і виборчих кампаній» ⁷⁰
Фінляндія	Граничний розмір внеску — 30 000 € на календарний рік.	Граничний розмір внеску — 30 000 € на календарний рік.	Закон «Про фінансування кандидатів» ⁷¹
Франція	Граничний розмір внеску — 7 500 € на рік.	Заборонено	Закон «Про фінансування політичних партій» ⁷²
Швейцарія	Граничний розмір внеску не встановлено	Граничний розмір внеску не встановлено	Закон «Про парламентські ресурси» ⁷³

⁶⁶ Contribution limits for 2017-2018 federal elections — <https://transition.fec.gov/pages/brochures/contriblimitschart.htm>

⁶⁷ Code of Federal Regulations — <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CFR-2014-title11-vol1/xml/CFR-2014-title11-vol1-sec114-2.xml>

⁶⁸ https://net.jogtar.hu/ir/gen/hjegy_doc.cgi?docid=98900033.TV <https://barankovics.hu/weboldal-informaciok/torvenyi-hatter/1989-evi-xxxiii-torveny-a-partok-mukodeserol-es-gazdalkodasarol>

⁶⁹ Матеріали круглого столу «Державне фінансування політичних партій» / Київ, 2015 р.

⁷⁰ Zakon o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe — <https://www.zakon.hr/z/443/Zakon-o-financiranju-politi%C4%8Dkih-aktivnosti-i-izborne-promid%C5%BEbe>

⁷¹ Lag om kandidaters valfinansiering — <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2009/20090273>

⁷² LOI no 95-65 du 19 janvier 1995 relative au financement de la vie politique — <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000186650&dateTexte=19950121>

⁷³ Bundesgesetz über Bezüge und Infrastruktur der Mitglieder der eidgenössischen Räte und über die Beiträge an die Fraktionen — <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19880052/index.html>

2.2. Можливість здійснення внесків на підтримку політичних партій у негрошовій формі

У більшості досліджених країн поняття внеску поширюється як на внески у грошовій формі, так і на внески у негрошовій формі.

Внески у негрошовій формі — це економічні блага (економічні переваги, товари, послуги), які надаються на користь партії безоплатно або за ціною, нижчою за ринкову.

Вартість внесків, здійснених у негрошовій формі, визначається **за ринковою ціною**. До внесків у негрошовій формі, як правило, не відноситься робота волонтерів (Ісландія, Норвегія, Фінляндія).

Країна	Чи передбачена можливість здійснення внесків у негрошовій формі?
Болгарія	У Законі «Про політичні партії» можливість здійснення внесків у негрошовій формі не передбачено
Велика Британія	Так, передбачено Внески у негрошовій формі: надання у користування приміщень; постачання партії робіт, товарів і послуг за ціною, нижчою за ринкову; спонсорська підтримка заходів, що організуються партією ⁷⁴
Ісландія	Так, передбачено Не вважається внеском робота волонтерів, а також безкоштовне використання майна останніх з некомерційною метою
Латвія	Так, передбачено Внески у негрошовій формі: надання послуг, передача прав, звільнення партії від виконання певних зобов'язань, а також вчинення будь-яких інших дій, спрямованих на надання партії переваг, що можуть бути виражені у грошовій формі
Литва	У Законі «Про політичні партії» можливість здійснення внесків у негрошовій формі не передбачено .
Естонія	Так, передбачено Внески у негрошовій формі: використання товарів, послуг або майнових прав.
Норвегія	Так, передбачено Внески у негрошовій формі: товари, послуги та інші переваги, що надаються безоплатно або зі знижкою. Робота волонтерів, що здійснюється на безоплатній основі, а також надання на безоплатній основі у користування партії приміщень та іншого майна, не вважаються внесками на користь партії
Німеччина	У Законі «Про політичні партії» можливість здійснення внесків у негрошовій формі не передбачено
Польща	У Законі «Про політичні партії» можливість здійснення внесків у негрошовій формі не передбачено
Румунія	Так, передбачено Внески у негрошовій формі: використання товарів, послуг, рухомого та нерухомого майна. Зниження цін на 20% на товари та послуги розглядаються як внески
Словенія	Так, передбачено Внески у негрошовій формі: будь-яка послуга, надана партії безкоштовно, а також надання послуг, продаж товарів в інтересах партії на умовах, які ставлять партію у більш вигідне становище порівняно з іншими партіями
Угорщина	Так, передбачено
Хорватія	Так, передбачено Робота волонтерів, що здійснюється на безоплатній основі, не вважається внесками на користь партії
Фінляндія	Так, передбачено Внески у негрошовій формі: товари, послуги або інші блага, вартість яких має грошовий вимір, які надаються на безоплатній основі. Не вважається внеском робота волонтерів або послуги, що надаються в рамках благодійної діяльності
Франція	Так, передбачено
Швеція	Так, передбачено

⁷⁴ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

Блок 3. Фінансування з державного бюджету

У більшості країн Європейського Союзу, в яких впроваджено пряме державне фінансування політичних партій, бюджетні кошти отримують не всі партії, а лише ті з них, які відповідають певним вимогам. При цьому у багатьох країнах підставою для отримання партією права на державне фінансування є певний **рівень її підтримки на останніх парламентських виборах**.

У більшості досліджених країн держава фінансує не лише парламентські партії, але і партії, які за результатами виборів не отримали представництва у законодавчому органі, однак були підтримані певною кількістю голосів виборців. Наприклад, бюджетне фінансування може надаватись партіям, які на парламентських виборах отримали **1-2,5% голосів виборців (Австрія, Болгарія, Греція, Естонія, Ісландія, Італія, Латвія, Люксембург, Македонія, Німеччина, Норвегія, Словенія, Угорщина), 3% голосів виборців (Ліхтенштейн, Литва, Польща, Словаччина), 5% голосів виборців (Хорватія, Монако)**.⁷⁵

У країнах ЄС **відсутній єдиний підхід до визначення форм і критеріїв державної фінансової підтримки партій**. За рахунок коштів державного бюджету в основному фінансується:

- поточна діяльність партій;
- участь партій у виборах (*переважно у вигляді відшкодування видатків на участь у загальнодержавних виборчих кампаніях*);
- парламентська діяльність партій (*хоча більш поширеною є практика непрямого фінансування забезпечення роботи фракцій, груп та депутатів*) тощо⁷⁶.

3.1. Витрати, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти

У більшості досліджених країн законодавство **не визначає** перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти (*Австрія, Бельгія, Італія, Естонія, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Угорщина, Фінляндія*).

Країна	Перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти
Австрія	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством Австрії не визначено
Бельгія	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством Бельгії не визначено ⁷⁷
Болгарія	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, Законом «Про політичні партії» не визначено . Але у статті 29 Закону «Про політичні партії» зазначено: «Політичні партії витрачають <u>свої кошти</u> на підготовку і участь у виборах, підтримку роботи партійних структур, організаційні витрати на проведення заходів та інші витрати, пов'язані з діяльністю партії» ⁷⁸
Велика Британія	Вичерпний перелік витрат партій, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством не визначено . Проте законодавство встановлює обмеження граничних витрат партій на <u>виборчі кампанії</u> ⁷⁹
Італія	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством Італії не визначено ⁸⁰
Латвія	Вичерпний перелік витрат партій Законом «Про політичні організації» , які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, не визначено . Проте законом передбачено обмеження витрат партій на <u>виборчі кампанії</u> . Встановлено обмеження граничних витрат на політичну рекламу, використання поштового

⁷⁵ Матеріали круглого столу «Державне фінансування політичних партій» / Київ, 2015 р.

⁷⁶ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

⁷⁷ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/60/55>

⁷⁸ Закон за политическите партии — <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135501352>

⁷⁹ Технічний документ: Європейський досвід фінансування партій та виборчих кампаній — <http://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf>

⁸⁰ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/41/55>

	зв'язку та публічні заходи передвиборної агітації. Інші обмеження витрат законодавством Латвії не передбачені ⁸¹
Литва	Стаття 20 Закону «Про політичні партії»: <u>Кошти з державного бюджету</u> можуть використовуватися для фінансування політичних кампаній; для виборчого депозиту; купівлі довгострокових і короткострокових активів; оплати роботи працівників; податки та інші внески до державного бюджету; страхові внески; витрати, пов'язані з наданням послуг ⁸²
Естонія	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством Естонії не визначено ⁸³
Нідерланди	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством Нідерландів не визначено
Німеччина	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством Німеччини не визначено
Норвегія	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством Норвегії не визначено
Польща	Закон «Про політичні партії»: Кошти партій можуть бути використані виключно на здійснення статутних завдань або на благодійну діяльність. Партія зобов'язана перерахувати від 5 до 15% <u>отриманих бюджетних коштів</u> на рахунок власного експертного фонду. Кошти експертного фонду можуть використовуватись виключно на проведення експертиз у сфері права, політики, соціології та дослідження із соціально-економічних питань ⁸⁴
Румунія	Закон «Про фінансування політичних партій і виборчих кампаній»: <u>Кошти, отримані з державного бюджету</u> , можуть бути використані: на утримання і експлуатацію приміщень; витрати на персонал, пресу і пропаганду, організацію політичної діяльності; витрати на поїздки в межах країни і за кордоном; витрати на телекомунікації; інвестиції в рухоме і нерухоме майно, необхідні для діяльності; витрати на канцелярське приладдя; банківські витрати; оренда і комунальні послуги; технічне обслуговування та ремонт автомобілів; страхові внески; витрати на транспорт і паливо ⁸⁵
Словаччина	«Закон про політичні партії» <u>Кошти, отримані партіями з державного бюджету</u> , не можуть бути надані в позику фізичним та юридичним особам, використовуватись для фінансування компаній, засновниками або учасниками яких є партії, виконання фінансових зобов'язань фізичних та юридичних осіб, сплати штрафів чи інших фінансових санкцій, використовуватись в якості внесків або фінансової допомоги ⁸⁶
Угорщина	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством Угорщини не визначено ⁸⁷
Фінляндія	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством Фінляндії не визначено
Франція	Вичерпний перелік витрат партій Законом «Про фінансування політичних партій» , які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, не визначено ⁸⁸
Хорватія	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством Хорватії не визначено
Швейцарія	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством Швейцарії не визначено
Швеція	Вичерпний перелік витрат, які можна/заборонено здійснювати партіям за бюджетні кошти, законодавством Швеції не визначено

⁸¹ Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums — <https://likumi.lv/doc.php?id=36189>

⁸² Politinių partijų — https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8624542DCE85/TAIS_462259

⁸³ Erakonnaseadus — <https://www.riigiteataja.ee/akt/EKS>

⁸⁴ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. O partiach politycznych — <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20170000876>

⁸⁵ Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale — <http://bit.ly/2wliVo7>

⁸⁶ Zákon o politických stranách a politických hnutiach — <http://www.epi.sk/zz/2005-85>

⁸⁷ 1989. évi XXXIII. törvény a pártok működéséről és gazdálkodásáról — <http://bit.ly/2wJ4D6X>

⁸⁸ International Institute for Democracy and Electoral — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/86/55>

3.2. Додаткові вимоги до фінансової звітності/додаткова звітність для політичних партій, які отримують бюджетне фінансування

Країна	Додаткові вимоги до фінансової звітності
Бельгія	До фінансового звіту додається звіт про використання коштів, наданих із державного бюджету ⁸⁹
Болгарія	Законом «Про політичні партії» додаткові вимоги до фінансової звітності не передбачені ⁹⁰
Італія	Законом «Про фінансування політичних партій» додаткові вимоги до фінансової звітності не передбачені
Латвія	До фінансового звіту додається звіт про використання коштів, наданих із державного бюджету ⁹¹
Литва	До фінансового звіту додається звіт про використання коштів, наданих із державного бюджету ⁹² / Форма звіту
Естонія	Партії, які отримують фінансування з державного бюджету, зобов'язані пройти незалежний аудит, за результатами якого складається висновок, що додається до річного фінансового звіту ⁹³
Німеччина	Законом «Про політичні партії» додаткові вимоги до фінансової звітності не передбачені ⁹⁴
Польща	Звіт про субвенцію, одержану з державного бюджету, та використання коштів подається до Виборчої комісії не пізніше 31 березня року, наступного за звітним
Румунія	Законом «Про фінансування політичних партій і виборчих кампаній» додаткові вимоги до фінансової звітності не передбачені ⁹⁵
Словаччина	Законом «Про політичні партії» додаткові вимоги до фінансової звітності не передбачені ⁹⁶
Хорватія	Законом «Про фінансування політичної діяльності і виборчих кампаній» додаткові вимоги до фінансової звітності не передбачені ⁹⁷
Угорщина	Законом «Про фінансування та управління партією» додаткові вимоги до фінансової звітності не передбачені ⁹⁸
Швейцарія	Законом «Про парламентські ресурси» додаткові вимоги до фінансової звітності не передбачені

3.3. Чи підпадають політичні партії, що отримали державне фінансування, під дію бюджетного законодавства?

Країна	Чи підпадають політичні партії, що отримали державне фінансування, під дію бюджетного законодавства?
Болгарія	Законом «Про політичні партії» це питання не регулюється ⁹⁹
Італія	Законом «Про фінансування політичних партій» це питання не регулюється
Латвія	Законом «Про політичні організації» це питання не регулюється ¹⁰⁰

⁸⁹ International Institute for Democracy and Electoral — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/60/55>

⁹⁰ Закон за политическите партии — <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135501352>

⁹¹ Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums — <https://likumi.lv/doc.php?id=36189>

⁹² Politinių partijų — https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8624542DCE85/TAIS_462259

⁹³ Erakonnaseadus — <https://www.riigiteataja.ee/akt/EKS>

⁹⁴ Gesetz über die politischen Parteien (Parteiengesetz) — http://www.gesetze-im-internet.de/partg/_25.html

⁹⁵ Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale — <http://bit.ly/2wliVo7>

⁹⁶ Zákon o politických stranách a politických hnutiach — <http://www.epi.sk/zz/2005-85>

⁹⁷ Zakon o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe — <http://bit.ly/2ov5FCf>

⁹⁸ 1989. évi XXXIII. törvény a pártok működéséről és gazdálkodásáról — <http://bit.ly/2wJ4D6X>

⁹⁹ Закон за политическите партии — <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135501352>

Литва	Законом «Про політичні партії» це питання не регулюється ¹⁰¹
Естонія	Законом «Про політичні партії» це питання не регулюється ¹⁰²
Німеччина	Законом «Про політичні партії» це питання не регулюється ¹⁰³
Польща	Законом «Про політичні партії» це питання не регулюється ¹⁰⁴
Румунія	Законом «Про фінансування політичних партій і виборчих кампаній» це питання не регулюється ¹⁰⁵
Словаччина	Законом «Про політичні партії» це питання не регулюється ¹⁰⁶
Угорщина	Законом «Про фінансування та управління партією» це питання не регулюється ¹⁰⁷
Хорватія	Законом «Про фінансування політичної діяльності і виборчих кампаній» це питання не регулюється ¹⁰⁸
Швейцарія	Законом «Про парламентські ресурси» це питання не регулюється ¹⁰⁹

3.4. Окремий рахунок для зарахування бюджетних коштів для політичних партій

Країна	Окремий рахунок для зарахування бюджетних коштів
Бельгія	Законом «Про політичні партії» не передбачено відкриття окремого рахунку для зарахування бюджетних коштів ¹¹⁰
Болгарія	Законом «Про політичні партії» не передбачено відкриття окремого рахунку для зарахування бюджетних коштів ¹¹¹
Італія	Законом «Про фінансування політичних партій» не передбачено відкриття окремого рахунку для зарахування бюджетних коштів ¹¹²
Латвія	<i>Стаття 7 Закону «Про політичні організації»:</i> Для отримання фінансування з державного бюджету політична партія повинна відкрити <u>окремий рахунок</u> та подати письмове звернення до Бюро з питань запобігання та боротьби з корупцією ¹¹³
Литва	Прямої норми, яка зобов'язує партії відкривати окремий рахунок, немає. У статті 20 Закону «Про політичні партії» зазначено, що «невикористані річні асигнування державного бюджету залишаються на <u>рахунку політичної партії асигнувань державного бюджету</u> » ¹¹⁴
Естонія	Законом «Про політичні партії» не передбачено відкриття окремого рахунку для зарахування бюджетних коштів ¹¹⁵
Німеччина	Законом «Про політичні партії» не передбачено відкриття окремого рахунку для зарахування бюджетних коштів ¹¹⁶
Польща	<i>Стаття 29 Закону «Про політичні партії»:</i> Фінансові ресурси з державного бюджету перераховуються на <u>окремий банківський рахунок</u> політичної партії ¹¹⁷

¹⁰⁰ Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums — <https://likumi.lv/doc.php?id=36189>

¹⁰¹ Politinių partijų — https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8624542DCE85/TAIS_462259

¹⁰² Erakonnaseadus — <https://www.riigiteataja.ee/akt/EKS>

¹⁰³ Gesetz über die politischen Parteien (Parteiengesetz) — http://www.gesetze-im-internet.de/partg/_25.html

¹⁰⁴ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. O partiach politycznych — <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20170000876>

¹⁰⁵ Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale — <http://bit.ly/2wliVo7>

¹⁰⁶ Zákon o politických stranách a politických hnutiach — <http://www.epi.sk/zz/2005-85>

¹⁰⁷ 1989. évi XXXIII. törvény a pártok működéséről és gazdálkodásáról — <http://bit.ly/2wJ4D6X>

¹⁰⁸ Zakon o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe — <http://bit.ly/2ov5FCf>

¹⁰⁹ International Institute for Democracy and Electoral — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/76/55>

¹¹⁰ International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/60/55>

¹¹¹ Закон за политическите партии — <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135501352>

¹¹² International Institute for Democracy and Electoral Assistance — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/41/55>

¹¹³ Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums — <https://likumi.lv/doc.php?id=36189>

¹¹⁴ Politinių partijų — https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8624542DCE85/TAIS_462259

¹¹⁵ Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums — <https://likumi.lv/doc.php?id=36189>

¹¹⁶ Gesetz über die politischen Parteien (Parteiengesetz) — http://www.gesetze-im-internet.de/partg/_25.html

¹¹⁷ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. O partiach politycznych — <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20170000876>

Румунія	Законом «Про фінансування політичних партій і виборчих кампаній» не передбачено відкриття окремого рахунку для зарахування бюджетних коштів ¹¹⁸
Словаччина	Законом «Про політичні партії» не передбачено відкриття окремого рахунку для зарахування бюджетних коштів ¹¹⁹
Угорщина	Законом «Про фінансування та управління партією» не передбачено відкриття окремого рахунку для зарахування бюджетних коштів ¹²⁰
Хорватія	<i>Стаття 7 Закону «Про фінансування політичної діяльності і виборчих кампаній»:</i> Кошти з державного бюджету перераховуються на центральний рахунок політичної партії або на <u>спеціальний рахунок</u> ¹²¹
Швейцарія	Законом «Про парламентські ресурси» не передбачено відкриття окремого рахунку для зарахування бюджетних коштів ¹²²

Анастасія Паршикова,
аналітик Європейського інформаційно-дослідницького центру
<http://euinfocenter.rada.gov.ua/>

¹¹⁸ Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale — <http://bit.ly/2wliVo7>

¹¹⁹ Zákon o politických stranách a politických hnutiach — <http://www.epi.sk/zz/2005-85>

¹²⁰ 1989. évi XXXIII. törvény a pártok működéséről és gazdálkodásáról — <http://bit.ly/2wJ4D6X>

¹²¹ Zakon o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe — <http://bit.ly/2ov5FCf>

¹²² International Institute for Democracy and Electoral — <https://www.idea.int/data-tools/country-view/76/55>